

Blahouš Voharčík

**Na co jsem v pěti předchozích příspěvcích zapomněl:
29. 12. 2014 - Začátek úplně všeho**

Nedávno jsem se vrátil z pelhřimovské nemocnice, kde jsem se vylízal z něčeho jako cévní příhoda v hlavě. Tak jsem si tam připomněl, že mám za sebou sedm operací, infarkt, a tak mi vlastně nic neschází. Spíš přebývá. Například cukrovka, revma, vysoký tlak a podobně. Pan doktor Koudelka mi říká, že na jednoho člověka mám těch nemocí nějak moc. Za chvíli (v roce 2015) mi bude 74 let. Je to málo? Nebo moc? Pro případ, že bych se toho nedožil, upozorňuji všechny známé, že gratulace ani kondolence nepřijímám a že kytky ani bonboniery nepiju. Čta své plky, které visí na portálu Miloše Konáše, nabyl jsem dojmu, že bude dobře je doplnit. Tak prosím:

Narodil jsem se v Žirovnici 17. 5. 1941. Ono se nás v té době narodilo víc. Co já vím, tak ještě Jana Rosová a Iva Janžurová. Přivedla nás na svět porodní bába, paní Veselá. Prý herdek ženská, co uměla pěkně nadávat. Ale rodit uměla, na to byla machr! A k porodům prý jezdila na motorce. Já si ji ještě pamatuji, protože když jsem byl větší, maminka mi ji vždycky ukazovala. Bydlela s panem Veselým v domečku čp. 3, hned na rohu parku u zámku. On byl tuším klempířem nebo co a opravoval hrnce. Plechový hrnec bylo tenkrát v domácnosti dost důležité zařízení, a když začal téci, musela se dírka zalepit. No a to uměl právě pan Veselý. Žvýkal chleba, nacpal ho mezi nýty a potom to sbouchal kladívkama. Také jsem to zkoušel, ale hrnec mi vždy tekla dál. Nepamatuju si, že by si někdo kupoval nový hrnec. Ono ale ani nebylo kde. A také na něj tehdy málokdo měl. Po válce jsme na tom byli totiž všichni stejně. Stejně blbě.

Jako malý jsem si tátu moc neužil. Prvně byl na nucených pracích v rajchu (Zielena Gora), a když přišel, byl celé dny v dílně, protože musel uživit rodinu a postarat se o výplatu svých zaměstnanců. Těch měl střídavě tři až pět. A každý týden museli dostat výplatu, takže na nás někdy moc nezbylo. Protože jsme pro investice do dílny neměli kde bydlet, bydleli jsme zprvu u Svatků (dnes ve Smetanově ulici na rohu), potom v přístavku nad dílnou, ale tam se to neosvědčilo kvůli prachu a zimě, a nakonec delší dobu u Píšanů, teda u Václava (nyní tam bydlí Tonda Doležal s rodinou). Tam už jsem svět začal vnímat jako kluk a jako kluk jsem také nedal ničemu pokoj.

Vedle zahrady, kde bydleli Janžurovi, byla stráň o rozměru asi půl hektaru, a tam denně cvičili němečtí vojáci. To bylo něco pro nás pro kluky, co jsme tam bydleli! Tedy pro mě, Jardu Severu a Jardu Povolného, později zvaného Prgola. My jsme očumovali, schovávali jim věci (masky, lopatky), a také jsme za nimi pochodovali. Vypadalo to tak, že v pozoru pochodoval trojstup Němců a za nimi dva nebo tři kluci, také v pozoru. Mám z toho fotku, kde to vypadá, jako bychom je s Jardou Severou kopali do zadku. Ale oni k nám byli hodní. Když cvičili, tak cvičili. Když seděli, tak buď kouřili, a nebo odevzdaně koukali do nepřítomna.

Janžurák však nebyl jejich jediné cvičiště. Na horizontu směrem k Počátkám měli dokonce vykopané zákopy a cvičili tam, ale nikdy nás do nich nepustili. A potom jich bylo plno ještě ve škole. Ve štítové zdi střechy je dodnes kulaté okno, a tam měli kulomet. (Ve svých čtyřech letech jsem si myslel, že nastřelovali právě z toho okna, ale nastřelovali z dřevěné kukaně na střeše.) Kulomet si občas nastřelovali na hromadu kamení, na rozcestí

Smetanovy a Nádražní ulice, někde na úrovni Švadlenových, po levé straně silnice do Stojčína. V zimě 1944-1945 byly uhelné prázdniny. Děti se mimo tyto uhelné prázdniny učily v budově čp 48, i prý jinde. V sobotu 5. 5. 1945 Němci z budovy školy odjeli a ve středu 9. 5. 1945 přijela Rudá armáda.

A tam, co jsme bydleli, jsme zažili i několik hlučných nocí, to když někde poblíž pořádali němečtí vojáci večírky. Potom jsme v noci několikrát slyšeli hučet motory letadel a ten hukot nebral konce a najednou byl konec války. Já si na to moc nepamatuji, ale utkvěl mi v hlavě obrázek černocho, který s americkým letadlem dvakrát proletěl nad Huťákem a děsně se smál. Ty bílé zuby, oční bělmo a černý nos vidím dodnes. Starší kluci říkali, že to byl kotlár a že potom střílel na vlak ve stanici Popelín. Byly mi čtyři roky. Tak nevím, jestli je můj vjem pravý nebo je jinak získaný. Pilot s černou pletí daleko od demarkační čáry? Ale měl letadlo FIAT. Viděli ho Homola i Bednář. Tak to asi bylo tak, jak jsem popsal.

Ještě v době války byli chlapi povoláni do armády a já s maminkou odjel do Sedlišť, kde jsme museli pomáhat v domě číslo popisné 2 tetě Marii. Ta zrovna porodila. Všichni chlapi byli pryč a v Sedlištích na chalupě s ní zůstala tehdy nezletilá teta Hana. Dostat se do Sedlišť byl ale problém. Museli jsme vlakem přes Horní Cerekev do Zajíčkova, a potom směrem na Křemešník pěšky. Statek byl koncem války plný ruských vojáků, usídlila se v něm celý prapor (početně spíš rota). Vojáci byli všude a s nimi tři ženské, jeden čtyřletý kluk a novorozený Ivan. Ale ženské byly tabu - to hlídal sám velitel praporu, který si z naší kuchyně udělal štáb. Musel to být nějaký moc vzdělaný člověk a i jeho vystupování bylo spíš šlechtické. Já si pamatuji, že mě každý večer choval a občas i plakal. Říkal, že má doma asi taky takového molodce, ale že jenom ví, že se narodil, a nikdy ho neviděl.

Jak jsem již řekl - vojáci byli všude a všech národností. A všude bylo také hodně smradu a spousta parazitů. Ale na to se dá zvyknout. Téměř každý den se však dala nějaká nová událost, která mi zůstala v paměti. Major byl ob den mimo obec, a když se večer vracel, vždycky mi něco přivezl. Na to, že mi něco vozí, jsem si zvykl, a tak, když jednou večer přišel, sedl si k večeři a nic v můj prospěch se nedělo, řekl jsem mu: "Davaj sjuda!" Byla to má první slova v ruštině, a podle dalšího vývoje poslední, která jsem pronesl se zájmem.

Jinak mým hlavním kamarádem byl Vasja. Byl to voják asi tak čtrnáctiletý a dělal samé blboviny. Například učil kočky tancovat, podbíhal klusající koně, jezdil na koni ve stoje, chodil po rukách, šklebil se jako ježibaba nebo napodoboval některé neoblíbené velitele děláním grimas. A mně říkal moloděc. Taky mi vyřezal dřevěnou flintu (vintovku) a nakukal mi, abych šel lovit koroptve. A já šel. To se tehdy bavil celý prapor.

V Sedlištích byla další zájmová místa. Hrozně rád jsem prolézal odstavené Hakly (obrněné transportéry německé armády) a vžíval se do role vojáků. Jeden Hakl stál na cestě od Jihlavy do Pelhřimova na úrovni samoty Beledinka a druhý asi tři sta metrů pod vesnicí. A od Jihlavy pořád chodily zástupy zajatých Němců. Bylo vidět, že se jim jde špatně. Byli bez zájmu, smířeni se svým osudem. Sem tam některý z nich vybočil z cesty, aby se v porostu vyprázdnil.

Němci byli hlídáni sovětskými vojáky. Vypadalo to takhle: Němci šli v dvou nebo troj stupu a asi po padesáti metrech byl s nabitou Mosinkou a nasazeným bodákem kozák, což byli uhrančiví chlapi v jejich klasické uniformě s nagajkou (šavlí) a naganem (revolverem) po boku. Málokterý měl pušku. Nosili chlupatou čepici s červeným dýnkem a černým křížem. Kozáků se báli všichni – a nejvíc sami Rusové. Mezi námi civily se udržovala pověra, že se na ně nesmí ukazovat prstem. Že to nemají rádi a že pak hned useknou ruku. Podle mě vykonávali službu vojenské policie, ale na tom nesejde. Jenom popisuju, co jsem zažil.

Vojenské tresty byly tvrdé, a tím pádem i odstrašující. Dva vojáci ve Vyskytné ukradli jedné bábě budíka. Ta nelenila a šla to říci našemu majorovi. Ten svolal jednotku a před všemi je potrestal. Na celý týden je nechal zavřít do sklepa, kde byly uloženy hlízy řepy a nechal je tam bez jídla a bez pití.

Zapomněl jsem napsat, že kromě Vasji jsem měl ještě jednoho blízkého kámoše. Byl to jezdecký koník, který asi předtím patřil nějakému důstojníkovi a který s praporem putoval nejspíš z nějaké piety. Nikdo na něm nejezdil. Já ale ano, já jsem mohl. Stejně však bylo nejlepší mazlit se s ním jen tak. Hlavně proto, že sám jsem na něj nikdy nevylezl bez pomoci nebo jiného zařízení. No a ten koník mě jednou zachránil před úrazem.

Asi každý pochopí, že když je plný statek vojáků, slepice si mohou natrhnout kloaky, ale selka vejce nenajde. A k tomu jsem byl dobrý já. Denně jsem byl poslán na pátrací akce s jediným úkolem: nalézt vejce. A tak jsem čekal, z které strany se ozve kdákání, a potom se ze mě stal průzkumník. Ale ty potvory byly čím dál vynalézavější, a tak snášely na místech, kde by to nikdo nečekal, ale hlavně tam, kam by nikdo nevylezl. Mně se to vedlo. Ale jen do té doby, než jsem vlezl nad propadlo.

Protože bylo zafoukané senem, nemohl jsem ho odhalit, a když jsem to seno zatížil, letěl jsem dolů. Bylo to asi ze sedmi metrů a byla ve mně malá dušička. Ale na mlat jsem nedopadl. Dopadl jsem na mého koníka. Naše přátelství tím bylo utvrzeno, ale asi zašlo moc daleko, protože když jsem mu nedal obvyklý úplatek ve formě kostky cukru, nenápadně vlezl do kuchyně a cukr si vzal sám. A to se nelíbilo ženským, a tak byl natrvalo vykázan mimo obytné místnosti. Mohli jsme být spolu jen venku.

Jak utíkal čas, ubývalo na statku i vojáků. A najednou ženské zjistily, že díky vojenské kuchyni není v chalupě ani kousek dřeva. Teta Marie, ta uměla trochu rusky, to šla s velitelem vyřídit. Zachoval se velkoryse. Během hodiny sestavil pracovní oddíl, odeslal jej s bumáškou směrem na Kladiny a zásoby byly doplněny do týdne. Na tak operativní řešení se od té doby nepamatuji. Potom ale přišlo loučení. Táta se vrátil domů a my jsme byli zase v Žirovnici. S maminkou jsme se potom do Sedliště často vraceli, protože tam bylo stále co dělat a každý tam svou práci dostal. Ostatně, co si budeme povídat, tenkrát jsme dělali bídu, a tak se nějaké to vajíčko, hrudka másla nebo kilo mouky vždycky hodilo.

Dům u Grünerů

Když slyším termín *genius loci*, vždy se mi vybaví dům křížem proti Sokolské zahradě, číslo popisné 449. Je poznamenán secesí, ze všech stran je dost nápadný, ale to je asi vše, co o něm mohu říci. Ne tak o jeho obyvatelích.

Dům dříve patřil rodině Grünerů, ze které tam bydleli babička a dědeček, a za nimi občas přijel Petr. O jeho rodičích se nemluvilo. Snad byli v Americe, ale nám to přišlo normální a nikdo se po tom neptal. Petr měl vždycky jiné zájmy a nás moc nevyhledával. A také byl o dost starší. Když jsem chodil na jedenáctiletku v Kamenici nad Lipou, vyprávěl mi vrstevník z Jindřichohradecka z JSŠ Zdeněk Janák, zvaný Krutík, o tom, že byl s gymplem na horách, a tam že se s Petrem Grünerem potkal. Prý tam jako student AMU komentoval nějaké mezinárodní lyžařské závody. A při tom používal politické i rasové vulgarismy, čímž pořadatelům nadělal pěknou ostudu. Ale když ho sebrali Sonibojové (SNB), nemohli s ním nic dělat, protože měl papír na blbost. V tu ránu to byl můj člověk a začal jsem jeho přítomnost vyhledávat. Ale nebylo to snadné. On se totiž choval tak nějak jako kočka – „jen když já chci“.

V té době k nám ideologická diverze zanášela trendy západní muziky a my, co jsme znali jen častušky a budovatelské písně, jsme těm svodům začínali podléhat. První kytaru měl

Ouše Píšu a tajně se na ni učil hrát u bývalého skauta Pigora. Když uměl už pět akordů, začal s produkcí (samozřejmě většinou staré tramské písničky jako Mississippi, Na břehu Niagary, Letí šíp savanou apod.).

Prvky rock'n'rollu k nám z Prahy zanesl Prgola. Jenže anglicky nikdo neuměl, a tak jsme tu angličtinu nějak do taktu mršili a na danou melodii zpívali česká slova jako: „Máme doma vorvaně, ten se koupe ve vaně“ a doplňovali je refrémem „hej bába ryba, hej bába ryba, jesmajbejbynou...“. Z dalších rokeců si pamatuji: „A ty ruští mužáci vypustili družici, Lajku do ní zavřeli, chcípnout ji tam nechali, hej bába ryba...“ nebo: „Poslouchejti rozhlas cizí, roznášeti u nás krizi, strkat prsty do mlíka, nakopnouti strážníka, střeďte se, to zakazujem vám, hej bába ryba...“. Ale taky jsme zpívali písničky v jiném taktu jako například: „S puškou v ruce, s ohněm v srdci, šla Nanyňka do zelí, s puškou v ruce, s ohněm v srdci, natrhala lupení.“

V tom jsem nemohl zůstat pozadu, a tak jsem si z peněz, co jsem vydělal na brigádě jako listonoš, koupil za 120 Kčs kytaru a začal jsem s ní otravovat život rodičům. A když mi to oni zakázali, otravoval jsem paní domácí. Ale ta byla hodná a raději šla na zahradu.

Když už jsem tedy byl konečně kytaristou, odvážil jsem se oslovit Petra Günera a pozval jsem ho, aby večer přišel na plovku, že si tam zahrajeme. A on to přijal! Přijel na ČZ 150, elegantně ji odhodil, sedl si a jal se poslouchat. První začal Ouše. Ten už uměl pět akordů a lépe zpíval. Doplnoval ho Prgola a Mira, já jsem zrovna neuměl text, tak jsem to bral brumendo. Petr jen koukal. Ale když jsem začal já, naježily se mu chlupy, gestem velkého mága mě přerušil, vzal si Oušeho kytaru, naladil a ve španělském stylu perfektně vybrnkal Mambo pro altku. Potom v baré stylu zahrál dva tradicionály a svým zpěvem nás úplně usadil. Tenkrát jsem se fakt styděl...

S Petrem jsem se sešel ještě dvakrát. Poprvé jsem jel rychlíkem z Brna a Petr přistoupil v Třebíči. Když se vlak rozjel, chtěl se Petr vyklonit z přivřeného okénka. Jenže jak se o něj opřel, dalo se okénko (asi vinou špatného technického stavu) do pohybu směrem dolů. A klička, co se s ní okénko ovládá, se roztočila. Určitě si dovedete představit následky. Zvláště my, kluci, to umíme... Petr zavyl jako šakal, klekl do kolen, rukama se držel v rozkroku a na celý vagon křičel: „Ach, mé moudí, mé moudí! Proč já! Za co mě Pán trestá? Nic, opravdu nic jsem tomu nechtěl udělat... Já jen výhled hledal! Mačkaje na okénko, kolo se roztočilo. Kolo dějin! Paní průvodčí, pojdte sem, jen pojdte! Podívejte se pořádně, společné dopravní zařízení dělá z nadějných juniorů eunuchy! Kdo ví, jaké to bude mít následky... Víte, kolik žen může být nešťastných? Zavolejte mašinfíru! Musí se to sepsat a já to poženu až do nejvyšších pater! A nemyslete si, že jen na ministra, já s tím půjdu až na polibdíro!“ Potom se tam objevil osožák (ochrana železnic, něco jako ajzn-soniboj) a Petra odvedl. Nutno podotknout, že v míru a pokoji a že to vypadalo, jako by se znali.

Podruhé to bylo někdy v roce 1968. To už tady byli bratři z východu. V klubu (dnes obchodní dům Sonatex) se pořádaly čaje. Hráli tam The Ravens (Havrani) a zněl tam tehdy velice oblíbený opus „Běž domů, Ivane, čeká tě Nataša“. No a při té příležitosti kopl Petr do prdele Orynku. Tato událost se nějakým způsobem dostala až mimo sál - a v tu ránu tam byl přio opilý, nám neznámý člověk. A rovnou k Petrovi! Pochopil jsem, že bych mohl pomoci se toho neznámého přio opilého člověka zbavit, a tak jsem se ho snažil nějak oslovit. Ale on, ten neznámý člověk, mě předběhl, řka: „Vy se do toho, Voharčíku, nemontujte. Na Vás řada teprve přijde!“ A Petra hned začal vyšetřovat. Vytáhl diktafon a spustil: „Jméno?“ „Petr Grüner.“ „Zaměstnání?“ „Studující.“ Překvapený pohled. „Kolik je Vám let?“ „Třicet tři.“ „Co tady děláte?“ „Já jsem tady prosím na prázdninách u dědečka a u babičky.“ Nevím, jak to

dopadlo, Petra jsem druhý den viděl v dobré náladě a toho neznámého pána prý odnesli z klubu. Asi se mu chudákovi udělalo špatně.

To bylo naposled, co jsem Petra viděl. Říká se, že prý dělá společníka nějakému lordovi v Kanadě. Petře, ér¹! Pak že domy nemají genius loci... V tom domě vládne duch recese.

Zařadit za svoje dětství..., ale před ruštinu

Jak se blížil konec osmé třídy, začaly hlavně mým rodičům starosti s tím, čím bych měl být. Měl jsem rád zvířátka, a tak jsem si myslel, že bych se nejlépe uplatnil v ZOO. Když mi řekli, že pro práci v ZOO žádná škola není, myslel jsem si, že bych mohl být hajným. O to jsme se s rodiči začali zajímat, ale velice brzo jsme byli informováni o tom, že jediná škola, která je v Písku, o případné studenty mého původu nemá zájem, a tak jsme to vzdali.

Tehdá jezdila po školách spousta náborářů a lákali děti do hornických učilišť. Jenže já bych se podzemí bál. Potom ale přišla parta verbířů, která nabízela učiliště zaměřené na geologický průzkum. A to se mi líbilo. Začal jsem se o to zajímat a už mě skoro měli, jenže pak maminka rozbořem mých schopností došla k závěru, že mám sklony k lehkomyšlnosti, a tak náboráři přišli o prémii.

Potom jsem od tety, která byla i mojí kmotrou, dostal k narozeninám švýcarské hodinky. Tenkrát byly hodinky luxus a značka Prim snad ještě ani nebyla. No a ty hodinky mi opatřil známý, který byl námořníkem u Labsko-Oderské plavby. A co všechno viděl! A kolik vydělal! A já měl vybráno...

Kupodivu mi v přijímacích zkouškách nikdo nebránil, a tak jsem se tam přihlásil. Vypadalo to víc než nadějně - vlastně jsem byl přijat. Jenže zase zasáhla maminka. A zase s tou lehkomyšlností. Pro tu by prý při námořničení byly ještě lepší podmínky, než u toho geologického průzkumu. A bylo rozhodnuto. V Kamenici nad Lipou byla již druhý rok otevřena jedenáctiletá střední škola. Měla málo uchazečů, takže tam brali i děti s trojkama (to naštěstí nebyl můj případ). A tak svítla naděje, že se tam dostanu. A taky že ano - a bez kádrových problémů.

Hned, jak jsme udělali přijímací zkoušky, oznámili nám, že musíme před zahájením studia na chmelovou brigádu. Tak jsem tam teda nastoupil. Bydleli jsme v hale Sokolovny na vojenských postelích postavených na patro. Sokolovna nás byla plná. Počet odhaduji minimálně na sto padesát. Hlavním vychovatelem byl pan učitel Longin z Počátek a zdravotníkem pan Kahoun.

Zatímco pan učitel Longin byl idealista posedlý vývojem v roce 1848 a pařížskou komunou, pan Kahoun byl čamrdářem, tedy knoflíkářem se servilním chápáním vývoje po roce 1948. Aspoň já jsem to tak viděl, protože dával bedlivě pozor, kdo se jak chová. A zejména dával pozor na nás, na hochy, co jsme už kouřili. To se tehdá nesmělo a bylo to dobře. Ale sám nikdy nezasahoval – jen nás naprášil výš a v koutku schovaný za brašnou první pomoci si pak vychutnával výsledky svého bonzování.

A tak se asi za týden stalo, že pan učitel Longin k budíčku zanotoval Marseillaisu a potom vykřikoval: "Vstávejte, orlové vlasti, naděje národa, vstávejte k budování vlasti!" Výzvy pokračovaly... "Vstávejte, lenoši, kdo ještě nevstal?" Nato se z kouta vedle lékárníčky ozvalo: "Voharčík!" Pan učitel Longin okamžitě přeřadil na jiné téma: "Voharčík je lump, Voharčík kouří!" A tak to bylo často, jednou šlo o kradené okurky, jindy o randění po večerce.

¹ Ér je pozdrav z historie obce v předválečné době. My jsme ho ještě znali. Odpovídalo se na něj klaps.

Spolužák Láďa Raffl, který patřil mezi nás, co už jsme kouřili, mě uklidňoval: "Nech ho bejt. Chlapi od hasičů z něj maj taky srandu. On je u nich náčelníkem - a když mu jednou telefonem hlásili, že v Baborách hoří, volal do telefonu: 'Udržujte požár, hned jsem tam!'"

Samozřejmě, že jsme pomýšleli na pomstu, ale jak, aby to zase nebylo na nás? Podařilo se nám to až další rok. Tehdá již tradičně v květnu probíhaly partizánské slavnosti v Mnichu. Měli tam nový velký kulturák, spoustu programů, slavnostní náladu, a hlavně v tom kulturáku úplně novou televizi značky Orava, která nejspíš přitáhla víc zájemců než kulturní slavnosti. No a my, jako náhodou, jsme měli přes radistický kroužek Svazarmu vysílačkou typu RF-11 navázat spojení s letadlem, které mělo shodit výsadek. Vysílačka měla dosah maximálně 1 800 metrů. Odrazem od drátů prý dvakrát víc. To jsme věděli, ale zkusit se to muselo.

Vedoucí naší skupiny byl spolužák Luboš Hubrt z Kamenice, tehdá již zkušený radioamatér. Já s Láďou Rafflem jsme byli spíš čumilové do počtu. S vysílačkou jsme si vylezli na střechu kulturáku vedle antény a v danou chvíli začal Luboš vysílat. "Sokol, Sokol, Sokol, zde vrabec, vrabec. Čekám na tvůj report. Mé kvé-té-há je na střeše kulturního domu v Mnichu." Toto mnohokrát opakoval. Sokol se však neozval.

Zato se ozvalo osazenstvo sálu. Televizní program jim prostě zhasl, respektive vypadl obraz a místo zvuku se začaly ozývat výše zmíněné výzvy Luboše Hubrta vysílané do éteru. A právě podle kvé-té-há ti, co se dívali na televizi, zjistili, že ti zhovadilci, co jim ruší prvně v životě prožívaný kulturní zážitek, sedí na střeše. To jste neviděli, jak rychle jsme byli dole a jak na nás ti lidé byli nasraní!

Až potom jsme se dozvěděli, že vysílačka měla poloviční vlnovou délku než televizor Orava, a proto ta nechtěná sabotáž. Jen co jsme tuto informaci dostali, všimli jsme si s Láďou, že u Kahounů na střeše je právě taková televizní anténa - nepochybný důkaz mimořádné kulturnosti této rodiny. A zrodil se plán.

Do radioamatérského kroužku jsme začali docházet častěji. Stali se z nás aktivní členové, a tak jsme se v krátké době k vysílačce dostali do té míry, že jsme ji odvezli až do Žirovnice. A v době, kdy z Kahounových oken blýskala světla televize, začali jsme vysílat. To si nepřejte vědět, co! A ono to fungovalo. Pan Kahoun chodil nejméně týden jako bez hlavy a dokonce přestával vyhlížet z rohu své zahrady, aby zjistil, co se kolem děje.

Jak jsme stavěli

Motto: Lidé se mimo jiné dělí na opatrné a neopatrné. Podstatou mé neopatrnosti je, že zcela otevřeně říkám své názory.

Kéž by se společnost řídila slovy Masarykova idolu Jana Ámose Komenského: "Ve společném jednota, v odlišném svoboda a ve všem tolerance a láska."

Přestože jsem se narodil v rodině v té době prosperujícího živnostníka, vlivem okolností daných dobou, jsme bydleli v nájmu. Tatínek vyráběl harmonikové knoflíky pro firmu Hlaváček a Kebrle, maminka se až do mých sedmi let starala o domácnost, protože pocházela ze statku, a tak se zdálo, že rodina jako taková další výdělek nepotřebovala. Tehdá stále ještě uživil rodinu otec a ženy do práce nemusely. Ale já stejně tvrdím, že jsem se narodil v tak chudě žijící rodině, že kdybych se nenarodil jako chlapeček, tak jsem si neměl ani s čím hrát.

To, že jsme bydleli v nájmu, bylo dáno tím, že se živnostník musel prvně postarat o to, aby měl co nejlepší dílnu. Pořízení bytu bylo až druhořadé. Dílna stála, prosperovala

a zaměstnávala čtyři lidi. Kromě ženských, které našivaly knoflíky. Když jsme bydleli již na čtvrtém místě, byla doba vhodná k tomu, aby se táta začal starat o bydlení "ve svém".

Zakoupil pozemek o výměře asi 1 500 metrů čtverečních a jen co jej oplotil, začal navážet kámen. Ten koupil od soukromníka, co měl lom ve Stojčíně. Převáželi jsme jej za pomoci pana Valdy Pokorného, který řídil traktor značky Buldok. Na traktoru mě fascinoval velký setrvačnický a potom také sám řidič, protože tehdy ještě řidiči nebyli, existovali jenom kočí.

Kámen se nakládal i skládal ručně, protože sklápěcí vlečky za traktor ještě nikdo nevymyslel. Při převážení kamene jsme museli přejíždět železniční trať ve Stojčíně, kde byl tehdy asi nějaký divný personál, protože byly věčně spadlé závory. A tak pan Valda vždy slezl, začal tahat za lana zařízení, ono to začalo zvonit, takže to tam asi někoho vzbudilo - a závory se otevřely.

Kámen se navážel každou sobotu po celé léto. Když se zdálo, že je kamene dost, přišel na řadu písek. Jenže tenkrát říční písek v okolí nikde nebyl. Byl jen kopaný, co měl ve svém lomu pan Slavík, ale ten písek se prý do cementu nehodil. A nechat si písek dovést vlakem, na to prostě živnostník neměl. A tak se po poradě s někým z Národního výboru táta rozhodl, že písek vykope v meandru potoka "Pod Hamrem", kde ho bylo dost. Tam už jsem trochu pomáhal. Ale řeknu vám, byla to dřina!

Písek jsme vyváželi na dřevěném kotouči a vysypávali asi pět metrů od břehu. Když hromada odpovídala pravděpodobné potřebě, požádal táta pana Valdu, aby nám písek odvezl. Jenže ono dostat se tam s traktorem bylo docela umění. A zdaleka nebylo jisté, jestli ten naložený traktor taky vůbec odjede. Ale ti dva to chtěli vyzkoušet.

Traktor zastavil vedle hromady a my jsme házeli a házeli. Když jsme naházeli, objevil se na druhém konci břehu majitel. Mával holí a řval: "To je můj pozemek, co si to dovoluješ! Koukej to naházet zpátky, ty zloději!" A tak jsme to do té tůně asi týden zase házeli zpátky. Já div nebrečel a táta mě mohl jen utěšovat slovy: "Nebreč, stejně by s tím ten traktor do kopce nevyjel..."

Kromě toho, že byl táta celkem úspěšný živnostník, byl ještě členem knoflíkářského družstva s nezanedbatelným podílem. Družstvo tenkrát ještě prosperovalo, a tak si od toho táta sliboval, že časem mu zbude i na koupení písku a dalšího materiálu a že se se stavbou brzo začne. V potaz bylo bráno i mamincino věno a peníze, které maminka dostala jako dědický podíl z rodného statku. Tak dal táta panu staviteli Slavíkovi pokyn, aby začal s projektem našeho rodinného domku a že nemusí chvátat. Potom začal na té zahradě sázet stromy a vzadu postavil dřevěný altán, který ještě dlouho zůstal naším jediným přepychem.

V roce 1948 přišli soudruzi a všechny naše plány kolem vlastního bydlení byly v háji. Tenhle vývoj ve mně vyvolal něco, co mě neustále hnalo k tomu něco budovat a využít každé možnosti něco postavit vždy, když to šlo, aniž by to možná bylo třeba. A tak zatím, co jiné rodiny jezdily na dovolenou a jinak si užívaly, moje rodina lítala s kotoučema, házela lopatama, bourala, hrabala a skládala cihly.

Aby na ty mé avantýry bylo, natíral jsem střechy, jezdil s kombajnem, kopal meliorace – zkrátka jsem dělal cokoli, abych měl na stavění. To se samozřejmě odrazilo na mém zdraví, a tak jsem si celkem mlád vykoledoval nepříjemnou nemoc, při které jsem málem umřel. Když jsem se z toho vylízal, musela nastoupit moje žena Jarka. Ta, ač premiantka ve škole, měla jako dcera živnostnice zakázáno studovat, a tak se vyučila dámskou krejčovou. To se jí teď hodilo, a protože měla muže kripla, po práci sedla a šila svým vrstevnicím róby. Já se při tom snažil pomáhat v domácnosti, protože na nic jiného jsem tehdy fyzicky nestačil. Ale to

jsem se nechal unést nemilými vzpomínkami. Chci jen připomenout, že jsme oba dobře věděli, kdo za vším stál.

Přesto, že táta musel nechat živnosti a nastoupit jako dělník do tzv. Koh-i-nooru, národní podnik, a že z knoflíkářského družstva nezbylo vůbec nic a jeho prostory obsadili soudruzi, stále ještě zbývala naděje, že se nám nějakým způsobem podaří vysněné vlastní bydlení realizovat. Tomu udělala konec měna v roce 1952. Všechny zbylé peníze byly převedeny na tzv. vázané vklady, a celý vývoj byl - z ruky do huby. To mimo jiné i z důvodu tátovy upřímnosti, což se projevilo přesně podle pravidla "pro hubu na hubu".

Na zahradě se vykopalo několik záhonů a na malé části bydlely slepice. Přestože v nájmu, kde jsme bydleli, nic nechybělo a páni domácí byli mimořádně hodní lidé, v nás pořád doutnala touha dostat svým bývalým snům. Já jsem mezitím úspěšně dokončil "Osmiletou střední školu v Žirovnici", "Jedenáctiletou střední školu v Kamenici nad Lipou"²a po neúspěšných pokusech studovat na vojenských školách jsem se na protekci dostal do pomaturitního studia na zemědělské technické škole a úspěšně jsem ho uzavřel. Následovala základní vojenská služba, výměna několika zaměstnavatelů na základě kádrových materiálů a svatba. A začalo to znova.

Snad všichni, kteří se dostali do Žirovnice, dostali byt. My ne. A tak jsme začali bydlet u manželčiny rodičů ve Stojčíně. Šlo o byt stavěný pro jednu rodinu, a tak i přes dobrou vůli nezbývalo než přemýšlet o vlastním. V té době se začínaly stavět paneláky, jenže o tom jsme nechtěli ani slyšet. Za dobu, kdy jsem musel brát ohled na spolubydlící v nájemných bytech, jsem si domy s více byty nějak zošklivil.

Napadlo nám, že bychom mohli postavit domek ve Stojčíně, a to hned vedle místa, kde jsme bydleli s Jarčinými rodiči. Bydleli v domkách, které pro své dělníky postavily Jihočeské cihelny, národní podnik, a vedle jejich domku byla prázdná parcela o výměře asi 800 metrů čtverečních. A tak jsme majitelům napsali dopis se žádostí o odprodej parcely a oni nám kupodivu ihned odpověděli, že koupě je možná. Dlužno podotknout, že můj tchán, pan Jan Novák, byl jejich dlouholetým spolehlivým zaměstnancem.

Začali jsme kolem té věci dělat potřebné kroky, ale po půl roce různých dotazů, žádostí a dohadů nám bylo řečeno, že to nejde, protože komise zmíněný pozemek navrhla do plánu výstavby nového závodu na výrobu knoflíků, kam by měli dojíždět lidé ze širokého okolí, hlavně z Bednárcy a Bednářečku. Všem, co se o tom dozvěděli, se to zdálo jako utopie, ale já jsem dodnes přesvědčen, že to byla někým řízená schválnost.

A tak jsme si vzpomněli, že máme po prarodičích pozemky v Žirovnici "za rybníkem", a tam by to našemu rodinnému domku mohlo slušet. Místo jsme si prohlédli a docela se nám zamlouvalo. Ověřili jsme si vlastnictví a požádali pana Čestmíra Emra, který pozemek

²Kdo se narodil v roce 1946, šel od první třídy v Žirovnici do Pětileté národní školy, do druhé třídy vstoupil do Osmileté střední školy v Žirovnici a v deváté třídě ukončili v přejmenované Základní devítileté škole v Žirovnici. Kdo se narodil v roce 1941, měl svoje první školní vysvědčení za školní rok 1947/1948 a bylo z Pětileté obecné školy smíšené v Žirovnici a žák byl způsobilý postoupit do vyšší třídy. Druhé vysvědčení za školní rok 1948/1949 bylo z Pětileté národní školy v Žirovnici. Čtvrté vysvědčení za školní rok 1950/1951 bylo z Pětileté národní školy v Žirovnici a žák byl způsobilý postoupit do 5. postupného ročníku. Páté vysvědčení za školní rok 1951/1952 bylo z Pětileté národní školy v Žirovnici a žák byl způsobilý postoupit do 1. ročníku střední školy. Šesté vysvědčení s datem 30. 6. 1953 za školní rok 1952/1953 bylo z 1. postupného ročníku Osmileté střední školy v Žirovnici a žák byl způsobilý postoupit do sedmého postupného ročníku. Na vysvědčení je navíc napsáno: "Začal chodit do národní školy v Žirovnici dne 1. září 1947." Žák vyšel z Osmileté střední školy v Žirovnici a začal navštěvovat Jedenáctiletou střední školu Vítězslava Nováka v Kamenici nad Lipou, devátou, desátou a jedenáctou třídu.

používal jako záhumenek, aby záhumenkaření nechal a pozemek nám uvolnil. Pan Emr nám pozemek uvolnil bez řečí, ale tím nám přibyly další starosti.

Jednou přišel zástupce národního výboru, pan Dejmek, že ten pozemek je málo využívaný a že by bylo dobré převést jej na stát. To víte, že jo! Jenomže to jsem ještě nevěděl, že se ten pozemek taky musí obdělávat, sic se člověk může dostat do průšvihů. No a o to šlo. Byly toho asi tři míry a od té doby, co na nich pan Emr přestal hospodařit, na to nikdo nesáhl. A tak úplně nepřipraven byl jsem vyzván k tomu, abych se o pozemek staral. Tedy abych jej posekl, a to jak na sena, tak na otavu. S kosou jsem byl kamarád, ale co je moc, to je moc. Požádal jsem kamaráda Poldu Vospila, aby mi s tím pomohl a seno si vzal pro králíky. Když jsme měli půlku za sebou, seno jsme už neměli kam dávat. A tak si Polda půjčil pár koní a vlečák a seno jsme odvezli do Vlčetína telatům.

Z těchto důvodů jsem začal shánět podnik, který by mě povinnosti starat se o svůj palouk zbavil. Jenže nikdo o to nestál. Mělo to totiž vazbu na žirovnický Státní statek, kde jsem neměl dobré jméno. Ale aniž bych nějak tlačil, začal někdo na našem pozemku sklízet. Dodnes nevím, kdo.

Chtěl jsem na pozemku začít stavět co nejdříve, abych ho v budoucnu mohl sám obhospodařovat tak, jak to po mně socialistická společnost žádala, a šel jsem proto žádat o vyjmutí části pozemku ze zemědělského půdního fondu. A narazil jsem. Žádost jsem totiž podal. A čekal. Čekal, čekal a čekal. Asi to byl pro soudruhy velký oříšek... Když už jsem to nemohl vydržet, šel jsem za předsedou městského národního výboru, a ten mi řekl, že se tam nikdy stavět nebude, protože by to rušilo pohled na Žirovnici z letadel. Dál jsem nenaléhal. Hlavně, aby piloti poznali Žirovnici!

Po poradě s tátou jsem vymyslel, že si postavím domek na pozemku jeho. Tak jsme vymýšleli, jak jej postavit co nejlevněji a objevili jsme v Nové Včelnici novostavbu tzv. Ruského domku. Byl dřevěný, o užitné ploše 55 metrů čtverečních. Nic moc, ale za čtyřicet čtyři tisíc? Aspoň něco. Přesto jsme ještě čekali, že se objeví něco lepšího. A taky že jo.

Několik dřevozavodů v České republice vyrábělo montované chaty vhodné pro zimní bydlení. Jednalo se o typy Babeta, Lesana aj. z dřevozavodů Krnov. Potom jsme viděli finský domek, který se mám také líbil. Jenže všechny nám přišly moc drahé. A také malé.

Mezitím jsme se na pohřbu strýčka seznámili s jeho švagrem Ing. Moravčíkem, ředitelem Slovenských státních lesů. Doporučil nám výrobek Drevony Bratislava, n. p. značky Rozsutec L-220. Byl to tehdy vývojový typ určený pro vývoz do severských zemí s předpokladem zimního bydlení. Šlo o srubovou stavbu s půdorysem 55 metrů čtverečních a s podkrovím přesahujícím půdorys o užitné ploše 106 m². Podle tabulek měl mít izolační vlastnosti rovnající se osmdesáti centimetrům široké cihelné zdi. A právě proto, že šlo o vývojový typ, stál 27 800 Kčs franko vagón s tím, že si výrobce vyhrazuje možnost návštěvy po zabydlení, aby si ověřil jeho vhodnost. Tak jsme nelenili a domek objednali.

Stavební povolení jsem neměl, a tak začala honička. Jenomže tam, kde jsem chtěl stavět, tam by to prý nešlo, prý by to rušilo ráz ulice. Přišel jsem tedy s dalším návrhem. Chatu jsem chtěl postavit o osmdesát metrů dál od ulice v zahradě, která tenkrát sousedila už jenom s loukama. A měl jsem štěstí. Tenkrát vydával stavební povolení odbor ONV v Pelhřimově, který mi po splnění všech potřebných formalit stavební povolení rychle vydal, takže nikdo ze žirovnických mi do toho nemohl kecat.

Asi na to na poslední chvíli přišli, protože ještě v době, když jsme dostavovali, se na zahradě objevili na úrovni naší koupelny mezní kameny. To víte, že jsem zbystřil! Naštěstí jsem už měl dost svých známých na to, abych podobným zásahům mohl čelit. Postaral jsem se tedy o rychlou kolaudaci stavby a tím vlastně odřízl snahy zastavit mé počínání.

V té době se začínalo s rekonstrukcí stojčínské cihelny a bylo nutné zbourat sušárny, sklad a střechu kruhové pece. Usoudil jsem, že by se nám to všechno mohlo hodit na stavbu, a tak jsme požádali dědu, pana Nováka, aby nám sehnal povolení tu demolici provést a dřevo tam získané si za úměrnou částku zakoupit. Odpověď přišla okamžitě a zdá se, že náš zájem byl přivítán. A tak každý den po práci, každou sobotu a neděli a celou dovolenou jsem za pomoci táty, dědy-tchána a někdy i švagra boural cihelnu, třídil trámy a prkna, strhával a čistil eternit apod. Přestože jsem o té práci neměl ani šajn, proběhlo to bez úrazů a bez zmatků. Nakonec to všechno dobře dopadlo, a tak jsme celkem 57 m³ odvezli na tátovu zahradu, aby nám to někdo nerozebral. Pro mě to byla hromada jako hrom! Nevěděl jsem, co s tím, ale měl jsem z toho radost.

Jen jsem zkolauoval, začali kolem naší chaloupky běhat lidé s tyčkami. Nijak mě to neznepokojovalo, a protože jsem potřeboval nějaké zázemí, postavil jsem si na konci zahrady i dřevěnou kolnu, v níž jsem měl dílnu, chov králíků, slepic a něco jako garáž. Ale kolna měla tu smůlu, že vrata se otvírala přímo na louku, a když dlouho přšelo, nemohl jsem tam zajet, protože se na louce udělala bažina. To se však za dobu používání projevilo jenom třikrát. A pak to začalo.

Aniž by nám někdo něco řekl, byl na louce zvednut terén o jeden metr. Když jsem tedy chtěl se svým autíčkem do vlastní garáže zajet, musel jsem uříznout vrata a udělat do zahrady spád. Ještě, že jsem měl tu garáž dále od hranic pozemku! Ale to už se kolem nás hustě stavělo a mně bylo jasné, že nás stavebníci nemají moc rádi, protože svou stavbou jsme zhatili práci architekta, který vše naplánoval v jejich prospěch. Za našimi humny vznikla nejen ulice, ale kolem ní dokonce celá čtvrť atriových domků, která později dostala jméno Zahradní.

Těsně na hranici mého pozemku, vyhláška nevyhláška, vyrostl dům. Ten mi zastínil zahradu takovým způsobem, že místo záhonů jahod tam dodnes roste jenom mech. A protože mi ten kus pozemku k ničemu nebyl, rozhodl jsem se postavit tam víceúčelovou kolnu. Měl jsem ale strach, že nedostanu stavební povolení, a tak jsem vymyslel fígl.

Zjistil jsem si, že když podám „oznámení“, úřad mi do měsíce musí odpovědět. Věděl jsem, že stavební komise zasedá po šesti nedělích, a tak jsem těsně poté, co zasedala, oznámení poslal. Když mi do měsíce neodpověděli, byla má stavba ex lege.

V té době se mým rodičům podařilo postavit vlastní chalupu a přesto, že nejméně tři čtvrtiny dřeva, které jsme nasháněli v cihelně, na výstavbu toho domu padly, ještě spousta dřeva na zahradě zůstala. A já nevěděl, co s ním. Přitom šlo o dřevo suché, vyzrálé, které se ke stavbě čehokoli přímo nabízelo. Protože převážná část hromady byly hranoly 10x12 cm opatřené dlaby a čepy, bleskla mi hlavou myšlenka na možnost postavit chatu. Stavěl ji tehdá kde kdo, a tak jsem tomu trendu propadl také.

Stavební parcelu jsem dlouho nesháněl. Při vyšetřování jednoho pracovního úrazu v Markvarci jsem se zmínil - a už to bylo. Smlouva byla celkem rychle vyřízená a s manželkou jsme parcelu získali do osobního užívání za dvacet Kčs.- za metr čtvereční. Vlastně to celé na nás bylo až moc rychle - neměli jsme ani korunu a já ještě k tomu musel jezdit dálkově studovat do Brna, protože jsem pro svou funkci neměl vysokoškolské vzdělání.

Pozemek na chatu byla vlastně bažina s pramenem uprostřed a víc než polovina se ho houpala. Bylo tedy nutné pozemek odvodnit, s čímž mi pomohl mistr od meliorací. Delší dobu jsem u nich brigádníčil, a tak mi tu práci udělali v režijní ceně. Dodnes jsem za to vděčný, protože ti, co své pozemky neodvodnili, mají problémy až teď a stejně to udělat musí.

Na stavbu jsem měl jenom to dřevo a cihly a potřebné množství eternitových šablon, které jsem předtím přebral a očistil. Vymýšlel jsem, čím ty hranoly pobiji, až jsem si všiml, že z rakvárný v Počátkách (dnes Setora) vozí lidem dřevotřískové a pazderotřískové odřezky o velikosti 220x3x30 cm, a tak jsem si je koupil. A aby chata nevypadala jako kolna na jeleny, což mi jeden ze starousedlíků nadhodil, pořizem jsem oloupal asi dvacet kubíků smrkové kulatiny, podélně jsem ji rozřezal, po každé straně „štosnul“ a udělal z toho pobití.

Horší to bylo se základy. Potřeboval jsem se dostat na tvrdou zem (nebo spíš raději na skálu), ale to bylo až ve dvou metrech. Nezbylo mi tedy nic jiného, než vykopat sklep a stavbu založit až na tvrdém. Pro laika něco hrozného! A to jsem tam ještě neměl ani kámen, ani písek, nebyla tam elektřina a k vodě padesát metrů daleko.

V nedaleké vsi se boural starý statek, a tak jsem se domluvil s předsedou JZD, že jim tam pomůžu a že si pak vezmu stavební materiál – tedy kámen a pokud tam zbudou, tak i nějaké ty cihly. Zbylo toho tam dost, a tak šlo jen o to si to nabourat, naložit, odvést a složit. Prvně jsem to vozil svým bojovým Tudorem, což však bylo neúnosné, a tak jsem si půjčil u jézédáků traktor s vlekem a na několikrát jsem to odvozil. Jak jsem později zjistil, měl z toho radost i souseď, kterému za dobu mého stavění vyrostla u chaty garáž s evidentními insigniemi původu.

A tak jsem stavěl a stavěl. Ale jenom, když na to bylo. Když Jarka ušetřila 500,- Kčs, koupil jsem alespoň hřebíky. Na místo stavby jsem musel jezdit na mopedu, protože se mi na Tudoru díky stálému přetěžování zlámala klika.

Studium v Brně mi v mém stavitelském počínání zdatně pomohlo, protože jsme tehdy jako dálkoví studenti měli díky nové vyhlášce třicet dnů studijního volna. To už bylo něco. A tak v době, kdy měl můj syn tři roky a kdy na chatě chyběla podlaha i strop, jsme na chatu začali jezdit a začali ji zvelebovat. Za celou dobu stavby jsem si na pomoc pozval jenom dva kamarády. Dva dny jsme skládali krov a tam bylo třeba zabrat. To bych sám nezvládl. A potom jsem ještě pozval pokrývače. Jenomže tomu jsem neprozřetelně dal napít piva a rumu ještě předtím, než tam vylezl, a on mi po půl hodině zase slezl a nechal se odvést domů. Cestou mi ale sehnal jiného, který to s nadávkami druhý den dodělal. Od té doby tam jezdíme, bydlíme, vylepšujeme a nevím jak ostatní, ale já tam jsem rád.

Jen jsme dostavěli chatu, bylo třeba postarat se o Jarčiny rodiče. Bydleli v domku od cihelen a přesto, že je nikdo nevyhazoval, rozhodli se, že se přestěhují do Žirovnice. Stali se proto členy stavebního družstva a jako takoví měli udělat hodně brigádnických hodin. Byl jsem jim dost dlužný, a tak jsem souhlasil s tím, že jim s hodinami nějak pomohu. Dělal se tam běžné podavačské práce, takže šlo spíš o ten čas než o nějakou velkou dřinu. Jenomže mě zaskočila dost závažná nemoc a bylo po brigádách.

Naši tehdy neměli moc peněz, a tak se rozhodli, že si vezmou babičku Antonii Voharčíkovou narozenou v roce 1891 k sobě a že domeček, kde bydlí, prodají. Jednalo se o dům v Nádražní ulici, kde byla ve stoletém přízemí jedna obytná místnost a nahoře asi padesátiletá stavba, kde měl můj táta dost velkou čamrdářskou dílnu a kde byla i jedna místnost k bydlení. Voda byla zavedena jenom do jednoho kohoutku a na dvorku stál suchý záchod. Prodejem byl pověřen můj brácha Honza a chtěl se toho zbavit za padesát tisíc korun, což tehdy byla nepoměrně velká cena, a tak se mu prodej moc nedařil. K chalupě bylo asi 3000 metrů čtverečních pozemků za rybníkem.

Nakonec se rodiče Jarky dohodli, že si právě tenhle domek i s pozemky všichni čtyři koupíme (Novákovi i my), a já jsem slíbil, že jim ho přestavím. Obytná část (tedy jedna místnost) byla jakž takž, ale vše ostatní byl prachobyčejný sklep, ke všemu ještě podmáčený, s téměř opadanou omítkou a plísní. Jenom vyklidit ten chlívěk představovalo velké úsilí,

protože se musela odvést i nejméně padesáticentimetrová vrstva materiálu pod podlahou. Když už jsem věděl, že to sám nezvládnou, požádal jsem pana tchána, aby mi pomohl. On si vzal na pomoc ještě kamaráda a začali na stavbu chodit. Jenomže ten kamarád byl z mokré čtvrti, a tak tam jenom chodili. Proto jsem si pozval zedníka svého. Ten se však také nepovedl a musel jsem ho vyhodit. Asi jsem na stavbě nechal moc piva.

Jak nás tlačil čas, začali jsme si uvědomovat, že na to, abychom opravu dokončili, nemáme peníze. Šlo o novou elektriku, vodu, stropy, omítky a podlahy. Zkrátka: kdybych začal na zeleném, měl bych už polovinu hotovou... Nezbylo tedy, než si půjčit šedesát tisíc a snažit se. To už jsem ale využíval služeb svých kamarádů, které jsem samozřejmě také musel zaplatit. Stavbu jsem s pomocí boží a té půjčky dokončili ještě toho roku.

Aby se nám manželčiny rodiče nějak odměnili, rozhodli se, že svůj podíl z chalupy i pozemků napíší na nás. Když se o tom ale dozvěděli na národním výboru, vyslali parlamentáře, pana Josefa Dejmků, aby nás přesvědčil o tom, že by bylo vhodné právě nyní naše pozemky za rybníkem darovat státu. Že prý by nám to při převodu majetku mohlo dělat potíže a že se stejně připravuje nová daň z pozemků, zvláště těch neobdělávaných, takže by nám to mohlo docela zatížit kapsu. A tak se sešla rodinná rada. K převodu chalupy by totiž opravdu bez "nabídky daru státu" nesvolili. Takovou zkušenost měly všechny žirovnické rodiny ve stejné situaci.

Jak šel čas, začal jsem si uvědomovat staré rčení „chalupu a prdel v kalupu“. Bylo třeba vykopat na chatě studni, každý rok tu dřevěnou konstrukci natřít, předělat už shnilé schody, několikrát posíct trávu, ostříhat a ošetřit živý plot, vybudovat vodovod a tak dál... V domě, kde jsme bydleli, bylo zase nutné již přeložit střechu, přestavět komín, kvůli bráchovi postavit plot a potom i druhý, předělat odpad a vodovod na druhou stranu, tedy tak, aby nešel přes bráchův pozemek. Dcera mi v tom nemohla pomáhat, protože byla na školách, tak to trochu odnesl syn. Zdá se mi ale, že to dělal rád a že mu to neuškodilo. Bydleli jsme celkem ucházejícím způsobem, až na maličkosti, které rušily náš klid.

Když dcera promovala na stavební fakultě, začali jsme se zajímat o to, kde bude s manželem bydlet. Toho čekal ještě jeden rok studií a rok vojenské služby. Protože oba potom pracovali v Pelhřimově, bydleli chvíli v nájmu tam. Jenže pak bylo rozhodnuto, že budou bydlet v Žirovnici. Z dílny nad bytem dědy a babičky a z celé půdy nad jejich bytem by se přece dalo udělat poschodí! Plán jsem nechal namalovat kamarádovi. Celkem zdařilým řešením bylo dosaženo 180 m² obytné plochy a stejné skladovací plochy na půdě.

Navíc tehdy byl předsedou vlády soudruh Adamec, a ten dával mladým párům nenávratnou půjčku maximálně 150 000 korun. Rozhodli jsme se ji využít. (Celou sumu nám sice nepřiznali, ale pomoc to byla i tak zásadní.) Chalupu jsme museli přepsat na mladé. V tu dobu už stejně za rybníkem stála zahrádkářská kolonie, samozřejmě na části původně našich pozemků! To už asi měli v letadlech lepší okna, a tak pohled na Žirovnici nebyl ničím rušen.

Stavební povolení potom šlo ráz na ráz. Ale měli jsme štěstí, protože jsme slíbenou nenávratnou půjčku dostali těsně před ukončením platnosti vyhlášky. Peníze se však musely za určitý čas utratit - a my jsme na to byli s Jarkou sami. Děti nám přišly pomoci jenom v sobotu a to ne pokaždé, což bylo dáno jejich povoláním. Naštěstí to mé ženě mimořádně páliło, a tak vymyslela, že je třeba prvně nakoupit materiál. Cihly typu Týn se tenkrát v Cihelně Stojčín prodávaly za 3.80 Kčs/kus, tak jsme jimi zaplnili celou zastíněnou část zahrady, kde stejně dodnes roste jenom mech. Potom jsme objevili eternit. Podával se tenkrát za 36 Kčs/m² a schodišťové stupně jsme sehnali za 50 Kčs.

Protože už po stavbě chaty nezbylo ani prkénko dřeva, využili jsme polomů v lese u Popelína, a šli jsme tam těžit dřevo v programu zvaném KPS. Nevím proč, ale po nás to

dřevo chtěli mít ještě odkorněné... Scházeli se tam všichni, kdo měli ruce a nohy, ale hlavně já s Jarkou. Tenkrát vážila asi 50 kg, ale páru měla jako Catrpilar (stavební stroj).

Když jsme udělali soupis materiálu, došli jsme k závěru, že máme málo příček. Ale to už jsme měli také málo peněz, protože jsme mezi tím koupili materiál na vodu, elektřiku, zařízení do koupelny a další potřebné věci. A tak jsme využili toho, že se zrovna bourala budova Proboštin. Byla už na spadnutí a ohrožovala okolí, a tak jsem od ředitele Melioračního podniku v Kamenici nad Lipou dostal povolení, abych jí trochu pomohl a vybourané cihly si nechal. Jenže jsme tohle povolení nedostali sami, a tak jsme museli chvátat, aby na nás také něco zbylo a hlavně – aby tam to, co očistíme, nezůstalo přes noc. A tak jsme si vysloužili přezdívku „myší rota“.

Když bylo všechno připraveno tak, jak bylo třeba, nastala chvíle přesvědčit rodiče ženy, aby se na dobu nezbytně nutnou odstěhovali buď k nám, anebo na chatu do Markvarce, aby je počínání na stavbě nerušilo. To se nám však nepovedlo, a tak budu mít ještě o čem psát.

A pak to začalo. Prvně bylo třeba vybourat schodiště do bývalé dílny a tím zřídit přístupovou cestu na staveniště. Pro provedení této akce jsem si vybral zedníka, o kterém jsem sice neměl dobré mínění, ale nic jiného mi nezbylo, protože jiní neměli čas. Když jsem přišel na stavbu, kde on založil schodiště bez mé přítomnosti, měl položeno už sedm desek. Samozřejmě každou v jiné výšce. Když jsem mu vysvětloval, že mezi ty desky přijdou stejně vysoké vložky, tvrdil mi, že to nevadí, že se to podmázne. Tak jsem ho podmázl a schody jsem si vyzdil sám. Zatím drží.

Potom bylo třeba sundat krov. Lidi, ty trámy tam byly víc než sto let! Ty snad byly z kamene! Měl jsem motorovou pilu polské výroby typu Dolpine, a ta se mi v tom dusila. Museli jsme si půjčit pilu s většími otáčkami. Když jsme sundali krov, museli jsme budovu zabezpečit proti dešti. Rodiče se nám odmítli odstěhovat, a tak jsme to všechno přikryli plachtou na silážování. Zaručovala neprodyšnost a můj předpoklad splnila. Kdykoli přišlo, nadělaly se na ní kotle vody a já je potom chodil vylévat. Nic pěkného to nebylo.

Uvažované podlaží bylo ve třech rovinách, takže bylo třeba roviny nějak sjednotit. To jsem chtěl udělat dvěma traverzami o výšce 280 mm a délce 10 m. Ty se tam ale kvůli elektrickému vedení kolem chalupy nedaly dát jeřábem a jediný způsob, jak je tam dostat, bylo ručně. Když ale přišla parta siláků a začala traverzami manipulovat, došli jsme k závěru, že ta elektřika, co je na nástřelku, musí pryč a že je proto nutné postavit před chalupu sloup a přes něj dráty převěsit. To se povedlo během týdne a akce traverza mohla začít nanovo.

Na stavbě bylo lidí jako na pouti. Vzali traverzy do teplých, hej rup, a už je tam sunuli. Babička se krčila v kuchyni, protože strop nad nimi byl z typlů (dřevěných trámů) a neměl ověřenou nosnost. Děda, geroj, byl zalezlý ve své trucovně – na kanapi za skříněmi. Když jsme asi popáté zabrali, něco divně zapraskalo a z bytu dole se ozvalo: „Do prdele, už se to sype!“ Z otevřeného okna na dvorek se vyvalil mrak prachu, a potom vyjel děda. Koulel očima, cenil jediný zub, co měl, a vůbec vypadal, jak kdyby se vrátil z turecké války. K žádnému úrazu však nedošlo, a tak jsme ten den úspěšně splnili plán.

Bohužel najednou však nebylo jak zásobovat materiáluchtivé zedníky, protože před chalupou nám stál ten sloup, a tak už se tam nevešel výtah. Po zralé úvaze jsem ze zahrádky před domkem na úroveň prvního podlaží instaloval osm metrů dlouhý pásový dopravník, který jsem si vypůjčil v JZD Želiv. To byla věc! Moje žena, ač se vždycky bála výšek, se do něho snad zamilovala a všechny cesty na stavbu absolvovala po něm. A že jich bylo!

Zedníkům bylo třeba přidávat pořád a většinou se některý zedník nedostavil, a tak jsem musel dělat já. Když měla Jarka nahoře naskládáno tisíc cihel, sjela dolů a mazala

nahoru do bytu (do Zahradní ulice) připravovat jídlo. A to třikrát denně. Zprvu to šlo, mezi bloky chalup byla pěšina, které se říkalo Ve vejmole, a tudy byla cesta krátká. Ta však neměla dlouhého trvání.

Krov a pokrytí střechy si vzal na starost tatínek ženicha, za jeden den to s partou kamarádů zmáklí.

V té době dost často pršelo. Silážní plachta však perfektně izolovala, takže nám po celou dobu stavby nenapadlo, že by do spodního bytu mohla natéct voda. Plachtu jsme odstranili a nechali střechu oplechovat. Na dvorku se nedalo postavit lešení, a tak klempíř použil jako podklad pod fošnu příčku ventilace u okna do ložnice a fošnu ukotvil na část protější zdi. Když instaloval kolébku, lem a žlab, pracovní místo opustil, aniž by fošnu sundal nebo někomu něco řekl. No a v noci začalo silně pršet. Samozřejmě, že všechna voda, co byla na střeše, stekla po té fošně dovnitř. Vzala to přes postele a vytékala dolní místností do průjezdu. Naši staroušci byli na mrtvici a Jarka měla tři dny co dělat.

Když už bylo kde bydlet, bylo třeba také někde garážovat. Garáž v péči naší „myší roty“ stála téměř okamžitě. Bylo to dáno také tím, že jsme na ni použili materiál z předcházejících staveb, takže nám to nijak moc nehýbalo s peněženkami. Veškeré práce jsme si udělali sami a s radostí jsme ji používali. Ona totiž byla téměř za chalupou, a když jsme prošli vejmolem, mohli jsme startovat.

Vejmol byl odjakživa jakýsi průchod mezi bloky jednotlivých částí města na pozemcích několika vlastníků. Byl oplocen za dvou stran a tvořen šikmou plochou s občasným schodem a jakýmsi zábradlím. Kromě těchto prvků tam byly občas i jiné, po kterých se dalo nečekaně uklouznout, což bylo doplněno vydatným pachovým bonusem.

Ze dne na den byl dne 6. 11. 1994 tento průchod zaplocen, vydržení-nevydržení. Nám to moc vadilo, protože jsme nemohli chodit rychle do garáže a hlavně: naši starouškové byli už tehdy odkázáni na pomoc druhých a my jsme k nim museli chodit několikrát denně třikrát delší cestou. No a právě proto jsme potřebovali garáž jinou.

Po několikaletém relativním klidu vyplněném pouze nezáživnými údržbářskými, udržovacími, pěstebními a chovatelskými činnostmi jsme přišli na to, že můžeme požádat o navrácení našich pozemků, k jejichž vydání nás donutili soudruzi. Na pozemcích, na nichž jsme chtěli stavět a na kterých to nešlo, protože by přes naši stavbu bylo blbě vidět z letadla na Žirovnici, již stála chatová osada. Ta letadlům nevadila, ale my jsme nikde stavět nemohli. A tak mě svrběly ruce.

Požádali jsme alespoň o vydání pozemků náhradních a, světe div se, dostali jsme je. Říkal jsem si, že když jsem dal jednomu dítěti chalupu, proč bych nemohl dát chalupu i druhému. Stavbami jsme přece zoceleni, nějaká ta kačka by se také našla, tak co. Pozemek jsem si několikrát prohlédl a usoudil, že je to přesně ten, na kterém jednou vyroste nová žirovnická čtvrť. A tak jsem požádal dceru, aby udělala potřebné kroky – tj. aby vyňala pozemek ze zemědělského půdního fondu a požádala o zařazení do územního plánu, kde se bude stavět. Odborně to zrovna teď neumím říci, ale snad mi každý rozumí. Odpovědný pracovník dceři sdělil, že to nebude problém.

Když jsme ale žádné vyrozumění nedostali, začal jsem tušit zádrhel. Na dotaz, proč naší žádosti nebylo vyhověno, nám bylo sděleno, že prakticky všechny orgány, které k tomu mají co říci, vydaly negativní stanovisko. Tak jsme si je obešli, jednoho po druhém, a tvrzení zástupců města se nám nepotvrdilo. Proti nám nebyly ani památkáři! Zajímavé je, že 150 metrů od nás ležel pozemek pana Mračka, který tam údajně hodlal postavit penzion. A jeho pozemek, ač ve stejné poloze, prošel.

Tak jsem čekal, co bude vadit městu, když ostatním nevadilo nic. Vysvětloval jsem jim, že elektriku nepotřebuji, protože hodlám používat plyn, že zdroj vody je na parcele a že mám možnost zabudovat vlastní čističku od firmy ZEMPLAST Nová Bystřice, která je staví po celé Evropě. Bylo mi však řečeno, že k pozemku není zpevněná cesta. To jsem také vyvrátil, nemluvě o tom, že byla zpevněnější než cesta k pozemku pana Mračka. Tak přišli s tím, že by tam nemohli zajíždět popeláři. Mezitím jsem si ověřil, jakým způsobem jsou projednávány moje žádosti, a zkusil jsem to jinak. Každý ze zastupitelů dostal dopis ozřejmující můj zájem se žádostí, aby se dostavil na místo samé v danou dobu. Z patnácti zastupitelů přišla pouze jedna osoba.

Po určité době se však územní plány obcí přehodnocují, a tak jsme v prosinci 2008 podali žádost znovu.

Přibližně v roce 2012 jsem se dozvěděl, že celé území, které jsem už já tenkrát odhadl jako vhodné místo pro budoucí stavbu (včetně mého pozemku), je konečně zahrnuto do územního plánu, a to 19 let po první žádosti. Jenže to je mi už málo platné, protože poté, co zemřeli prarodiče, a já prodělal operaci, po níž jsem nebyl schopen bydlet na původní adrese, tj. v Zahradní ulici, jsme si s Jarkou zřídili bydlení v Nádražní ulici číslo 152 u svých dětí v přízemí. Jsem tomu rád, protože mě tady nikdo neotravuje, nic tady nesmrdí a hlavně: zajedou sem popeláři a rozhodně neruším pohled z letadla na Žirovnici.

10. 1. 2016

Když jako už starý kmet pozoruji z okna naši omladinu, jak se prezentuje na veřejnosti, napadá mi, že bych mohl alespoň svým vnoučatům nastínit dobu, kterou jsme prožívali my. V žádném případě si nechci stěžovat. Vždyť to období bylo pro mě (a mohu snad říci, že i pro mé vrstevníky) docela šťastné i přes všechno, co jsme museli nebo co jsme oproti dnešku nemohli.

Všichni jsme nějak vnímali, že bylo po válce, že už se nemáme čeho bát a že spějeme, jak nám tehdá říkali naši vedoucí představitelé, k lepší budoucnosti. Tenkrát se nosilo oblečení, které bylo většinou již použité nebo dlouho používané, různě přešíváné, sem tam látané a pro nás mladé téměř vždy děděné. Řekl bych, že dnes jsme na tom podobně. Jenomže oblečení není děděné, přešité či opravené, není ani od známých nebo od tetiček z Ameriky. Je ze „sekáčů“. A právě ty se staly středisky místní módy, a nijak je neodsuzuji, naopak vítám, že se neplýtvá.

Tak tedy zpět k tomu, co jsme tenkrát museli či nemohli. Velkým problémem bylo zásobování vodou. Ve městě totiž nebyl vodovod. Někteří majitelé měli své studně, ostatní však byli odkázáni na vodu ze studní veřejných. No a ta se musela nanosit v konvích. Co já si pamatuju, studně byla před starou poštou, před obchodem pana Matějky (dnes drogerie), před Perlexem (dnes naproti Sonatexu), na Počátecké ulici, před rozcestím na tržiště, v Nádražní ulici naproti stavební parcele pana Hlinky a určitě i jinde. Oblíbená byla studánka na hrázi Hutního rybníka, anebo studně v chobotu rybníka Budín. Ale tam jsem já nechodil, protože tam prý zastřelili německého vojáka a má tam být zakopán.

Nošení vody obstarávaly obvykle odrostlejší děti. Ty menší s konvičkami, ty větší s kýbly. V každé ruce jeden a hurá k pumpě. Prvně k poště. Ale tam už také někdy byla vypumpovaná. Tak k Matějkům. Třetí pokus vždy vyšel, ale nikdy se nevědělo, kdy. Do kýble se napumpovalo co nejvíc, a aby voda moc neutíkala a nenatekla do bot, přikrylo se to víkem, častěji však plenou. A tohle i dvakrát za den. Ale to podle toho.

Ne že by tehdejší radní nechtěli vodovod budovat, ale ono se jim to nějak technicky nevedlo. A tak se kopaly různé studně v okolí, ale vždy se ukázalo, že to není to pravé ořechové a že z toho voda pro veřejný vodovod nepoteče. Ale to, co teď píš, nemám ověřené. To mi bylo různě ústně předáno. Tak například byly a ještě jsou studně za Prantlovým mlýnem, studně pod vodárnou, v lese Budín a možná i jinde. Lihovar bral vodu z rybníčku směrem k Litkovicím. Prostě se to dělalo, jak to šlo. Ale vždy šlo o vodu pitnou.

Pro vodu užitkovou se muselo jezdit k jiným zdrojům. My jsme bydleli v Žižkově ulici, a tak se jezdilo k lávce přes krajní stoku (dnes zavezený náhon na Brožův mlýn, který je pod mostem pod pivovarem). Ostatní zdroje vody, co byly dál, mě tehdy nezajímali, ale vím, že dovoz vody byla náročná práce, kterou jsem nenáviděl.

Užitková voda se přivázela na vozíku. My měli klasický žebříňáček s okovanými koly a dřevěnou ojkou. Tam se naskládaly hrnce s poklicemi a dbalo se na to, aby cestou zpátky jel vozíček po rovné cestě, aby se voda nevybryndala. Ve městě tehdy ještě nebyly asfaltky, a tak na chodnících byly většinou jen obruby. Pro užitkovou vodu se jezdilo tak dvakrát za týden. Vždy dvě cesty, většinou když jsme se koupali, anebo když ženské praly. A to byly další starosti.

Když se ta voda navozila domů, musela se samozřejmě také odnést. To v mém případě znamenalo po třiceti schodech vynosit nahoru, a potom zase dolů, protože nebylo kam ji vypustit. Odpad prostě nebyl. A proč taky, když nebyl vodovod a v chalupě o třech partajích stačil jeden suchý záchod! Takže jsme se vykoupali v neckách, potom opatrně vytáhli špunt, vodu napustili do kýblů a nosili ji na zahradu. To napouštění do kýblů muselo být děláno opravdu opatrně, aby voda nevytekla na podlahu a nevytopila pana domácího, který bydlel pod námi.

Ještě k tomu vodovodu: vedle Sokolovny, co je tam dnes hřiště, byl velký prostor, na němž byly složeny litinové trubky izolované látkou s asfaltem, takže se na nich v letních dnech nedalo bez újmy na zadku sedět. Pamatuji si je tam proto, že v době, kdy tady armáda honila Banderovce, posedával tam možná celý prapor pěšáků. No, a když se z Kamenice nad Lipou stalo okresní město, trubky nám sebrali. A zase se budování vodovodu oddálilo. S kopáním vodovodu se začalo až někdy v 60. letech a úspěšně byl dokončen někdy přibližně 1962.

Tenkrát se také tvrdilo, že nápad získávat vodu z Ježkovského a Hájkovského rybníku dostal pan Kesler, jenž bydlel naproti škole.

A - suchý záchod – to byla taky dobrá věc! Představte si: na jeden sedm lidí. V době, kdy přijely děti pana domácího nebo příbuzní, i patnáct. A tak byl nočník úplně normální hygienické zařízení a mám tušení, že mnozí z těch mladých dnes už ani neví, co to je. Každá doba má zkrátka svá specifika. My jsme zase nevěděli, co je mobil, televize, tráva, joint, perník apod.

Pokud ovšem píš o vodě, tak tím, co jsem dosud uvedl, to zdaleka nekončilo. Muselo se totiž také prát. Nestačilo vodu pouze dovézt a nanosit po třiceti schodech do patra, ale ještě ji člověk musel nalít do hrnců a pod nimi v kamnech zatopit. Celý postup si již nepamatuji, ale vím, že se prádlo většinou vyvářelo, potom se naházelo do necek (troků), tam se to na valchách vydrhlo, vymáchalo, ručně vyždímalo, nandalo do lavorů nebo zpátky do hrnců, co se v nich přivezla voda, vynosilo se to dolů na vozíky a jelo se s tím k potoku nebo k rybníku, kde se to vymáchalo. U vodní plochy vždycky byla nějaká lávka. A pokud to bylo v zimě, byla u ní i vysekaná díra v ledu. Na lávce ženské klečely a máchaly a my děti, pokud to bylo možné, jsme pomáhaly.

No řekněte – měli jsme čas zlobit? Ale ne, že bychom nevymýšleli voloviny! Tedy alespoň já, ale jaksi na ně nebyl čas. A v létě? To se zase prádlo bílilo. Bílé prádlo se vymáchalo, v našem případě většinou v Hliništích (dnes sádky), rozprostřelo se po zemi a soustavně se polévalo kropicí konví. Tam děti musely asistovat stále. A já to dělal tak nerad! Ale pomozte si...Když jsem to prádlo zapomněl včas zakropit, zažloutlo.

V Hliništích jsme také ještě každý rok čistily tepichy (koberce). To se dělalo tak, že se tepich položil na betonový splav, co je tam dodnes, a jak po něm přetékala voda, rejžákem se drhl. Těžký byl jako olovo, ale čistota je čistota! Tenkrát měli vysavače jenom někteří, většinou ti, co si předtím mohli dovolit služku.

K dalším povinnostem dětských rodinných příslušníků patřily nákupy. Ty velké ne. Ono bylo ze začátku všechno na lístky, a tak to raději nakupovaly maminky, protože děti to v těchto případech většinou samy nezvládly. Samozřejmě – kromě lístků byl ještě trh zvaný volný, ale tam bylo všechno daleko dražší, a trh černý, ten zase ovládali tzv. šmelináři. A ti v Žirovnici také byli!

Dětské nákupy spočívaly hlavně v chození pro rohlíky, chleba, mléko a zeleninu. Tenkrát se razilo heslo, že „dáme vydělat každému“, takže se chodilo vždy jinam. Pro rohlíky a chleba jednou k Čechovům, jednou k Filsochům („Preclíkům“), k Slavíkovi, ke Smržovi, k Volkům. Většinou chodily děti ráno, aby bylo na snídani a na svačiny do školy. Pro mléko se chodilo do prodejny naproti mlékárně. Také ráno – a ještě se tam pravidelně stála fronta. Pamatuji si, jak paní Kašparů šoufkem nabírala z hliníkové konve tu půllitr, tu litr, někdy i méně, a nožem krájela máslo. To bylo také na přiděl (na lístky). Ale tam se mě rodiče báli pro máslo pustit. No a pro zeleninu jsme mohly jako děti chodit k panu Dvořákovi na náměstí, ale raději přímo k zahradníkovi, panu Julišovi, anebo k Michálkům. Tam byla zaručeně čerstvá a hlavně podstatně levnější. Když to dnes píš, divím se, že jsme byli vůbec schopni psát domácí úkoly.

Nedávno se ke mně dostala informace, že děti ve škole jsou tak šikovné, že dát jim jakýkoli ostrý předmět, jde vždy o riziko školního úrazu. A tak především lepí, protože při tom se nepořežou ani neposekají. Maximálně umažou. Ono kdyby jim někdo doma dal nějakou práci, tak by jich taky nebylo.

Za nás byl přiděl uhlí asi deset metrů na rodinu. A tím se byt vytopit rozhodně nedal. Proto se musel otop řešit jinak. Nejsnazší bylo sehnat piliny, což se však ne vždy podařilo, a tak se to vyřešilo prací v lese. Když to dobře dopadlo, dal tatínkovi pan hajný Ježek nebo pan Veselý průřez v houštině. Když ne, chodilo se na pařezy. A to teda byla opravdová dřina, u které jsem také asistoval. Ale jenom někdy. To hlavně, když bylo třeba vytěžené dřevo uklidit, odvést a urovnat terén. Samozřejmě, že jsem si to dobývání také zkusil, ale jen malou sekerou a vždy pod dohledem. Ale ono to uklidit a nanosit na vůz byla také dřina. Odvážet to na našem vozíčku na vodu nemělo smysl, a tak nám to většinou odvážel s koňmi pan Slavík nebo pan Pokorný s traktorem značky Buldok. Složili to před průjezdem – na dvorek se to zase muselo nanosit. Tam se dřevo zpracovávalo a v koších vynášelo na půdu.

Samotnou probírku jsme dostávali většinou až v polesí Barborka. Tam jsme jezdili na kolech, většinou přes Hájek, Metánov a Častrov. Bylo to na celý den a pěkně jsem si tam mákl. Už jsem sám podřezával mladé smřčky, osekával je a vynášel z houští. Když to stálo za to, někdo nám to odvezl do Žirovnice, většinou na dvakrát. A znovu: přes průjezd na dvorek nanosit, ruční pilkou nakrátit na metrové kousky, složit do hranice, postupně nařezat na polínka a špalky a až potom vynosit na půdu. Uvažte, že na vytopení našeho bytu bylo ročně potřeba nejméně 25 m³!

Nejsnazší opravdu bylo topení pilinami: ty se jen naházely okénkem do sklepa. Topily se v kamnech zvaných piliňáky, které byly tvořeny plechovým obalem a plechovým bubnem. Do toho bubnu se na spodek sacím otvorem vložilo vyhlazené polínko a středem bubínku se vertikálně vložil asi deset centimetrů tlustý vyhlazený kůl. Potom se tam postupně házely piliny a utloukaly se dalším nástrojem. Když byl bubínek napěchovaný, dřevěné věci se vytáhly, čímž vznikl jakýsi tunel, který se potom dole zapálil. Hořelo to krásně a často to vydrželo hořet až do rána.

Se vším, co jsem tady uvedl, byla spojena další činnost, tj. zametání a drhnutí schodů, průjezdů a chodeb. Zametalo se vlastně pořád, schody a chodby se vytíraly nejméně třikrát za týden a průjezd jednou za týden. To byla většinou dětská práce a maminka zasáhla až tehdy, kdy bylo jasné, že má péče o čistotu domu je málo účinná.

Při tom všem, co jsem měl, anebo musel doma dělat, jsem měl vlastně velké štěstí. Tak například kluci Kotounovi ještě k tomu všemu jezdili s náradím a vozíkem pro trávu až někam k Češce - domácí zvířata nesměla být hladý. Anebo kluci Pihávkovi – ti se nezastavili!

Mezi další povinnosti, které padaly na naše bedra, bylo vymetání sněhu, zametání chodníků, pomoc při skládání uhlí a všeho možného, pomoc při práci na zahrádce. A v létě se chodilo na maliny a hlavně na borůvky. Pěšky. Kolo měl málokdo, a tak jsme si vzali kýble a hrníčky posběráčky a vyrazili. Já s klukama z ulice většinou za Stojčín nebo do popelínských lesů. Za největšího machra přes borůvky patřil Mirek Brýnů zvaný Orynka a Lád'a Bartáků. Hodně kluků taky chodilo do lesů mezi Strannou a Lhotou. To už byl ale problém donést to domů.

A při tom všem nám zbylo ještě mnoho času na různé klukoviny a možná i lumpárny. A proč to vlastně všechno píší? Generační problém byl na světě vždy. Vždycky si ti starší mysleli, že ti mladší za nic nestojí. Že zlobí, že rostou pro šibenici a že je třeba tu klukovinu z nich vymlátit. Prostě škoda rány, která padne vedle. No a právě proto bych chtěl, aby tenhle přístup k mladým zůstal stále stejný – abychom jim to jejich nepříjemné chování, postoje a zlozvyky neulehčovali tím, že je budeme učit jejich práva, aniž bychom jim zdůrazňovali jejich povinnosti nejen k rodičům, ale i ke starším, potažmo k vlasti. Ostatně - kolikrát za rok jste slyšeli slovo čest, vlast a podobně?